

א קָרְאָה שֶׁ
 ב בְּנִיַּעֲמָד שֶׁ לֵי
 ג שֶׁ
 ד וְפָרוֹשָׁה קָרְאָה שֶׁ
 ו שֶׁ בְּפִשְׁעָה
 ז וְקָרְאָקְרָבָה זְרָעָא שֶׁ
 ח לֵי וְבְּפִרְשָׁלָה קָרְאָה הַסְּמִינָה
 ט וְתָבִיבָה שֶׁ זְדָן
 י וְדָרְאָה שֶׁ חַשְׁמָן
 כ בְּבִנְיָעָם וּבְמַתָּא קָאָה
 ל שֶׁ בְּמִשְׁנָה קָרְבָּן
 מ יְהֻוָּה,
 נְקָרְאָה שֶׁ יְשָׁמֵחַ

בָּאֵר הַיְטָב

ח'ה, ד', רמ, מא': (כ') **קבוש** בחרום. אפלול לא שקה אלא קרי שקיותה קני כבבשלאל; והוא הדרין זקניא לא בפישרו בקיטים מילע"ו קווי קבבשלאל הדין גפני ארכורו בסול, מא' א"ז בדבש. ונסיך מק' מש' (ס' ס' קדרוב) למקצתו כ' ק"ט (ב' לברקער). אפלול נטול עיגל מפלש כהדר, דאיין לומר שאינו בולחן אפלול בקנורו יוק פשר בירן שיזילול לחור למקאה ארכורו, ע"ש. בקברניל'יל כשר צאצא שצפשה במקאה ארכורו, דיזהו פשטייא דקס, ע"ש. בקברניל'יל כ' שאסדור לנקוט הינוקם אמר' דקבר החtile במקצת (לשווות) למקאה וזה פעם אמת טהרה רואי לישב על שבעה, משא' ב' בז' שהפרק פצימים הוא מעתה אנתרג'

משנה ברורה

משאר אתרוג כי אם בשעת הדקק: יד (א) בענין שפטוט. בון
שחיה ברבו או במעטו כבפה מקומות ואילך כל מקומות
הפסולין: (ב) קשר. ואפלו לסתלה (ט) יש להקשירו לעילי-ידי
כון: (ג) ולא קשר קרם. דהיינו של קוף מפנו משורה אפלו רק במקומות אחד,
ההצינה בדקה⁽⁹²⁾,adam חסר מפנו משורה אפלו רק במקומות אחד,
(ה) פסול לדעתה הרואה שועה לעיל בטעיר. ב. וכןן לקפן טימן
תורתם סעיף ה בתק"ה ובמה שכתבנו שם במשנה ברורה עניין
הקטן לה⁽⁹³⁾: טו (נד) כבורש בחולין⁽⁹⁴⁾. כמו (ט) תרנה פסול לא
שחא (ס) אלא כדי שיקתי⁽⁹⁵⁾ נקי במקשל⁽⁹⁶⁾, והוא הדין בשרחה
במים או בשאר משקין⁽⁹⁷⁾ (ט) ורקש מעט לעת, קפא לנו דתני
בקבש⁽⁹⁸⁾: (ה) או מגדר. יש אומרים דזוקא (ס) אם הוא מגרר
בגונין הפסולין, גנוך חנית או שחרור או לנו או ריק עשבוי
השלוח, ודרגו כמה שברובו לסתה בטעיר טו; ויש אומרים דאכלו
אם הוא מגרר בהרבה מראות בשרות⁽¹⁰⁰⁾, גם כן על-כל-פענים איו
בכלל קדר ופסול, ונטעים בכל זה (ס) מושם דאיו גדר:
טו (ט) בטעים או בשלהש מקרים⁽¹⁰¹⁾ וככ' עץ ציל בטעיר
י: יז (ט) מקום וכו'. אבל בשאר מקומות, אפלו בsharp מעת
פסול, (ט) וממש מע אפלו הם סמוכין להן: (ח) בשרים.
דאיניהם בכב, ולא נפיק מכלל קדר⁽¹⁰²⁾: ייח (ט) העגל בכדרו,
פסול⁽¹⁰³⁾. שאין (ס) והוא לו ליווון בון [לכובש]: יט (ס) גדרו
ברופס⁽¹⁰⁶⁾. הינו שעשעה לו דפוס בעודו גטן ומחבר באילן כדי
שיגדל לפית הדפוס ותמיונו: (ס) אפר-על-פי שעשו
דפין דפין. הינו בעין שעושין גלגול וחים של מים, אפלו היכי

חביר שפיר צורתו: **C** (סב) **שנים** דובקים זה לזה. בספר העורך קשם ובנו הא, זה לשונו: הרים שאמגו, שני פנים הם: שנים דבוקים בבריתן¹⁰⁷, ואחד שהוא שני חצאי חלוקין מלמעלה ומהברין מלמטה כל-שהוא: (סג) בשר. בין שגוראו שנים יחד ובודקין ומעורין זה בהנה¹⁰⁸, שאין אכם יכול להפרין, פרי אחד קרינא בה ואין בו מושם תופתות. עין בכתר-יוסף שהסמ"ג פסלון, (טו) ומשמעו דאם לא היה יש להחמיר בדעתך שר [אר]: **כא** (ס"ד) שדומה? **עשביה** השנה. מושם שבחה נבר שלא גנמר הפרי עדין. (טז) ומשמעו דאם לא היה ירע' בפלך, בשר, דמתהנה גנמר פרי: (**סה**) אלא אם-בון חזרו וכו'. רוץחה לומר, היכא (סס) בזקעין טבע האתරוגים שבאותו מקום

שער הצעין

ח' שיב שפир צורתו: כ (סב) שניים דבוקים זה בזו. בספר העrho

¹⁰⁷) ובאחד שהוא שני חזאיין חלוקין מלמעלה ומהבים בזקדים בבריתם

מִתְּבָאֵן בְּבַזְבֻּזָּה וְבַזְבֻּזָּה בְּמִתְּבָאֵן (108-מִתְּבָאֵן)

¹⁰⁸ עירין זה בנהו, לאן אומ' בכה? מפריז, פר' אחד קיינא ביה.

יש להזכיר במידת האפשר [א"ר]: **כא** (ס) שדוונה לעשבי השדה.

ירוב בלבבך גזעך בטהרתו וומרת פניו. (הה) אל-אַ-הֲ-מִ-הָ-בִּי סְ-זָ-בִּרְ-הָ-

የኢትዮጵያ ከዚህ የሚከተሉት ስምዎችን በፊርማ መረጃ ይፈጸማል

שער

(3) מוגדר מילויים (ט) בוגר בר בוגר בוגר לוגר (ט) וו' בוגר

טמון בדבש קריוש לא אמרין בה דהוי כמבל: (סג) עין בר' ז פָּרָק גַּבְּרוֹן הַמְתָּה

בשעיף טו להקל. ומידציר השליחן-ערוך שם דינו בגונין הפסולין, משמע לאכורה דעתך.

ספר אמרבל: (ס7) ורצאת ר'שׁי ור'א"ז ואור זורע ורא"ש וטיר להיל בוה: (ס8) מ

לעומת נתנו אפוא לאמב בראות בוגר מושג שאותו בבר גלוון זה להבטחים וביניהם ב

1995) and a 10% increase in the global mean temperature.

מהרמב"ם פרק ח מהלכות ליל הילך ח ו ט נקשר בשאר יומיים, עין שם: (ט) וכן

מילואים

הַלְבָזָת לְוֶלֶב סִימָן תְּרָמָה

המשך מעמוד 236

באתרוג, בגין אתרוג כפוף ועוקם הדומה למגל, שבין אם נשעה מעצמו ובין שגדילו קר בדפוס הרוי זה בשאר היביאו הקפ החדים (ס'ק קכח), והוסיך, שכן כתוב בשורית בית דוד (ס'י תנא שאתרוג שהוא עוקם לפניו עד שרbara בעל חטורתה, יש הפטולו, וטעות היא בהזד, כי לא מניינ

פסול זה אלא בולול, ומעשימים בכל יום שוללים ערבה בפופה לפניה ואין מקפידים כלל. התapterת ישראל (סוכה פ"ג יכין אותן לוי כתוב, שהידורו של האתרוג הוא שיש היה ישר ופיתומו תהיה מכוחנת למלול עוקצו כה (ס'י), החביאו החדים וברכה אותן טה (ס'ה). וראה עוד בספר אורבעת המינים למהדרין עמי קעה.

[משנ"ב ס'ק סב]
שניהם זבוקין בבריתן (107).
כהה (107)

[משנ"ב ס'ק סג]

כין שנבראו שניים יחד זרבוקין ומערין זה בזה (108).

(108) ואתרוג תום שיש בשני האתרוגים פיטם וווקץ, וניטלה מאחד מהם פיטמו, כתוב היבוכו יעקב (ס'ק מי) שבאים הראושון פסלן ובשאר הימים יש להסתפק בזה, יש להקל מרדין ספריקא.

(102) ובטעם הדבר ביאר האור שמה (פ"ח מהל' לולב ה"א), שהידור הפירות והעוזים באמרו מוקם, ולפיכך שכבעו חכמים שאינו מציז, ומ"מ בתב (שם) דברשי פסלן לא פסלוז אלא במקום שאינו מציז, ובש"מ בשם הרואה (סוכה פ"ג סי' ז) שערק עין ההידור גנסר לחכמים. וראה גם בחותם טופר (סוכה לה, ב ד"ה במנין) שכבת שאין זאנחו אלא מה שהחותורה מיפה עלן, ולא מה שאנו ממצאים יופים הידורים וכן כתוב החzon איש (אייח סי' קמו ס'ק ל) שבולי הידור חוץ י' כהסכם חכמים.

[משנ"ב ס'ק נט]
העגול בקדור, פסלן (103).
כהה (103)

ואפלו אם יש לאתרוג פיטם הבולט למללה, כתוב החדים וברכה (אות רבט) שפסול.

והגר"ח קנייבסקי (רבנית) המינים למהדרין עמי רמה) הורה, שאם האתרוג געל משכדרו, אין

הפיקים מציל והוא פסלן, אך אם אין עגול כל קר, הפיקים מצילו, והכל לפי ראות העין.

ודעת הגראן קרליץ (רבנית) המינים למהדרין שם, שפיקים

מציל בכל אופן של אתרוג העגול בכדרו.

ואתרוג העגול בכדרו ואין לו פיקם אך החוטם קצת בולט, הורה הגראן קרליץ (שם עמי רמה) שאין זה נחשב עגול בכדרו.

[שעה"צ ס'ק סה]

ומוקח מקרקפת"ס פרק ח מהלכות לולב בזקה ח וט רקש בשאר יומם (104). (104) שמיד אחר שהזוכר בה"ח את פטל גידלו בדפוס, כתוב בה"ט שכלי פסולים אלו אינם אלא ביום הראשון, וכן היביא בביה"ל לעיל (ס'י תרמו ט"א ד"ה גוטל) שדרעת הרוב המוגדר שככל הפסולים שהזוכר הרובים בפ"ז מהלכות לולב פסולים אף בשאר הימים, ומשמע שהוא שהזוכר הרובים בפ"ח כשים בשאר הימים.

[ביה"ל ד"ה העגול]

אין צעקה"ז-קניים, ולא העתקתינו (105).

(105) והיוו שהעטרת קנים (על סעיף זה) כתוב שיש לחוש לגירושה אחת בהוטר' שגורטו' כדרו', ככלומר שיש לפטלו אפלו אם אין עגול ממש בכדרו אלא עשוי בעין דוד.

[משנ"ב ס'ק ס]

గקלו בקפסו (106).

(106) ואתרוג הכהפו והעוקם במגל, כתוב הב"י (ס'י תרמה ד"ה ואם פרצוץ) שכשה, משום שלא כל הזרבים הפסולים בלול פסולים

הקלכות לולב סימן תרמ"ח

קיט באר הגולה

אַתְּרוֹג קָטָן, פְּחוֹת מִכְבִּיצָה (ס) פֵּסֶול, אֲכֵל אָם הוּא כְּבִיצָה, נִאֲפָלוּ אָם הוּא בָּשָׂר שְׁעַדְןִין לֹא כ שָׁם בְּקִירָה וְתַכְמִים

שערית תשובה

שְׁנָנָה בְּרִיחָה בְּרִיחָה ? הַפְּלַקְעִים נְדֻחָה שְׁהָא בְּשֻׁעוֹרְהָו פְּחוֹת גַּעַט דָּקָא עַל קָרְבָּא אֶל לְקָצָם , וְמֵשׁ עֲפֵלָה אֶת הַזָּוָבָב , עַזְנִין בְּשׂוֹעַת חַיִ' סִיקָּן קָסָה שְׁמַמָּה עַל הַכְּבָדָן .

זה לוזק אמר, וכדקדקונו הפרש א' אוורוגים כו', הלא אין לך בו אלא שעה, וכקשערו חכמים אמרו ביצה לשעה שעשו ובין עשרה יש בו ביצה שפיר נפק בה, אך מ"מ גראה דכל שחשען מזמינים יש להחמיר של לא ברוך עליי דשא מאין הדמיון

באור הלכה

שדרקן לחד' אחריך קפראה אתרוג לאחר ששחו בכל' זמן
קרבה⁽¹¹⁰⁾, א' לפולו יוק' בש' ר' כיין שחוior למאורה על-
ברוך גנמר פרו. ומכל מקום הקב'ימו האפריג'ים דאי' נספ' על
זה למשעה, ואין לקנות אתרוגים אלא-אדם בין החihil (ש' במקצתו⁽¹¹¹⁾)
לשוב למאורה אתרוג⁽¹¹²⁾, דיש מא' יהה נשאר ירך. אתרוג המכב'
הקב'ימו (על) הפוקדים שהוא פטל, (עט) דלא מקרי אתרוג קל⁽¹¹³⁾).
וממך הבינו מארתורג ולימוג'ין⁽¹¹⁴⁾ או אפקאנר'ז' או שם פר' איהר,
אפלו אם הבריך ענף מאילן אתרוג לוח' לימוג'ין⁽¹¹⁵⁾, וכל'-שפן
הבריך ענף מאילן לימוג'ין וועל אילן אתרוג נזאלם הא הרפ'ם משני
איילן אתרוג ביצה, בגון ענף אילן שפרוטוי דיקום וקטנים לחשך
אלן שפרוטוי פיטם, בש'. אללה רקה שם ב"ח". (עט) ויש שלשה
סימנים שנוכל להכיר אם הוא מרקב או לא⁽¹¹⁶⁾: (א) כי המרקב חלק,
ולאתרוג בליטות כתנות כבל גופה ונגה להם. (ב) המרקב, קעץ
בולד', ובאתרוג העץ שזוקע. (ג) כי תוך המרקב דרבב, והמלך שלו
הוא רב, והוא קלפה הקמצעתה (דיבני), בין קלחה עליינה שהיא דקה
כבליך ובין מתוק' שעון חורי הערע עם קלפטן) דקה, ובאתרוג הוא
להפה, כי הצלפה עבה, והתוכה צבר, והוא כמעט יבש, וכובלת-

הפרק העריך בוגרין משבך לרוח הקהילה. ובכבודו ריצ'רדק במחבר. שם מופיעים שוכנים בארכ' ולפעמים ברוחב, עין שם, וועל-גן על-

אנ'ז-ה'רים סיכון קפוג: אַתָּה גָּמִים שֵׁישׁ לְהָם סִינְנָם שְׁמַבְחוֹן, דָּהִינוּ
הפק מזה, וממשמע מזה, דאמ' ש' לו ר' פיטון אַדְּ שְׁמֹרוֹה שְׁהָוָה
וועוד, יש להזכיר מספקא¹¹⁸, וכן כתוב במורה וקצעה. ואננס בסימן
דלאטדו דלמאשע (עד אין לאסוך על טיקונים כלול לתקלאן¹¹⁹), ור' דין של
מצחן מינאים קולםוניס שאלרגזען אינס מרבכין. ומקים שם:
מצחן מינאים קולםוניס [אין לך כל' כתוב-ה'רשות מינאים קולםוניס] אין לך כל' כתוב-ה'רשות, שיודע
וכענין זה כתוב גמ' בספר שנות-ה'רים בסימן עי', עין שם; אך
לזה יוגם ביזטוטוב שנ' פסול מרוכב, עין שם. אכן באמת, אודות
זה היבט חסימות המעד, או על-כל' פנינים שהסתור עצמו פיר כתוב
אקס מס' מcker בכתירות, להעדר ש' אינס ווערכטס — להז אן להאמאן
לזרקן. דואיל מטען קטע, ובפרט במלאתה הנטיעת. גם מציין
ההסתור ש' שמוכר אותו קעסטיט'ל¹²⁰ במניה הפקע על קלעסטיט'ל אחר,
זהה מקומותה הנודעים מעוזם ווחזקם ש' אינס מרוכבים, (עד) יונטר
ובב', ולפי הקמבר אדר' שם גראה, דדר' יעדר בש' קמבר גראה או ש' אין לו
שמטהוחוו ולברך גמ'־בקן, וכמו שכתבנו לעמלה. ועוד, שהסתור
שם אין לו אחר בעיר, יש לטלו כל שבעה בלא ברכה. (עד) ויש
הוירך לעאת בו פמיד. ולענין הדרושים, אם יוזע שעם מרוכבים אין
וואת השורים מפני חשת מרוכבים, חלקו עליו החקם אובי והפניהם
וות השורים מפני חשת מרוכבים. ואפלאו אם (עד) נהו מושערים שאיננו פסר, שאין סופו
פסול. ואפלאו אם (עד) נהו מושערים שאיננו פסר, שאין סופו

שער הארץ

תרגומים: 1. לימון. 2. תפוז. 3. פבבה, ארוגן.

הַלְכּוֹת לְלִבְ סִימָן תְּרָמָה

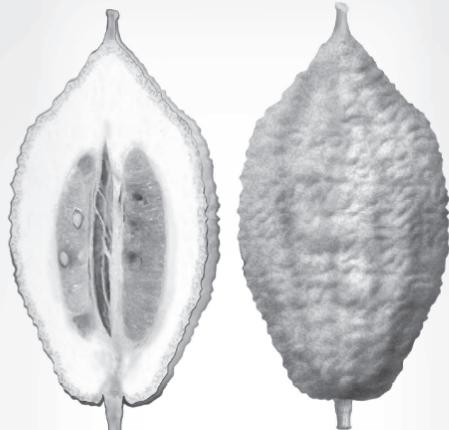
ביוראים ומוספים

ברגוליהן אבקה מעץ ליבון לעץ אתרוג, הורה הגראייז אויערבך (շורת ארכנטה המינים עץ קפב שכח, כין שאין בכח אבקה זו להעניהם בפי עצמה, וכן אף אם יתברר על ידי בדיקות מעבדה שיש באתורוגים שלנו חלק למון, אין זו הרכבה הופטלית את האתרוג [כשיזוע שלא הרכב באופן אחר]. אכן, דעת הגראייז אלישיב (ישא יוסף אויח' סי' קל) שאין להרכיב לכתילה באופן זה.

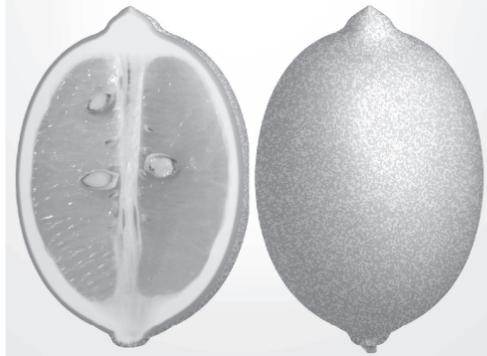
[משנ'ב ש]
שנוכל להזכיר אם הוא גראקב או לא⁽¹¹⁶⁾ וכן, הגראייז יקוף לאורך האתורוג⁽¹¹⁷⁾ וכן, יש להזכיר מסקאקס⁽¹¹⁸⁾ וכן, קדעתו דלקעה⁽¹¹⁹⁾ אין להמקן על ייניגים פל' להקל⁽¹¹⁹⁾.

(116) כוה ז.

- בליטות קטנות
- גרעינים מונחים לאורך
- קליפה עבה ותוך מועט עוקץ שוקע

- גרעינים מונחים לרוחב
- קליפה דקה ותוך מרובה עוקץ בולט

(117) ואתרוג בלי גרעינים כל (בגן אתרוגי מורה). כתוב בשות'
שבט הלוי (ח'ה סי' עז) שאין בו חשש כלל, כי אין תנאי בהקשר
המשר במלואים עמוד 84

[ביה"ל ד"ה שחמה]

ר' רב הַאֲתָרוֹג שְׁבָנוֹלֶם דַּוְעַ שְׁאַיִם מְרֻכִּים⁽¹⁰⁹⁾.
(109) ובזמנינו, נשאר השונה הלטota (סל'א) בצע' האם אפשר
לסמור על זה והשרות האתורוגים בעולם אינם מוכרים.

[משנ'ב ס'ק סח]

לאחר ששהה בכל זמן מרביה⁽¹¹⁰⁾ וכור, אל-אד-אמ-רכן התחליל
במקצת⁽¹¹¹⁾, ישות בלא ראה⁽¹¹²⁾.

(110) ומושמע שאיפלו שرك בגל שהיתו בכל השתנה צבע לשמראה
אתורוג, ובכל אחד היה צבע משתנה מים כשר, ועל פי זה הורה
הגראייש אלישיב (תורת ד' מיניס סי' כה ס'ד והע' ד') שאתורוג שבעו
ירוק כברתי מסוג היזוע שאותו יכול להציגו מראה אתרוג ורק
אם טמינוונו בתפקידו חזרו למראה אתרוג, הריחו כשר.

(111) והטעם שאין בה פסול של מנומר במראות בשירים נראה לעיל
(ס'ק דח) שהרי רק התחליל להצהיב ועדין אין כלו גון אחד, באור
הגראייש אלישיב (תורת ד' מיניס סי' ב' ס'ב, והע' נב) משומש שהכל
נחשב למראה אתרוג, ואין פסול מונומר במראה אתרוג.

(112) דעת הגראייש אויערבך (הליכות שלמה סוכות פ' סי' ג').
שלכתילה יש לחדר שהייה האתרוג צחוב ולא י록. דעת הגראייש
קרליין (חות שני סוכות עמי רפה), שיש להעדיף לבך על אתרוג
צחוב אף שאינו מודחן, אם אין עליו פקוק בכתותו, מאשר
לבך על אתרוג י록 כהה, ואתרוג י록 בהיר כשר לכתילה.

[משנ'ב שם]

ך'לא מקרין אתרוג כלל⁽¹¹³⁾. ומרבב הינו מאתרוג ולימונג⁽¹¹⁴⁾ וכי,
ענין מאילין אתרוג לתוכך לימונג⁽¹¹⁵⁾.

(113) ובعن הד ביאר החוז'א (כלאים סי' ג' סי' ז ד"ה ואם), שלענן
מצהה קבלנו מאבותינו שפרי עץ הדר' הכתוב בתורה הוא אתרוג
דקה ולא המוכרב, וראה עוד בדבריו (שם סי' ב' סי' ק' ד'ה וליפיך).
טעמים נוספים כתוב הפסוקים לפסול מוכרב באתרוג: א. הלבש
(סי' תרמשט סי' ז) כתוב שנארס כין שנعبدה בו עבריה של אישור
כלאים. ב. הטי' (שם סי' ק' ג) ביאר שפטול מוכרב הוא משומש חסר,
כי חלק הלימון שב נחשב כמו שאינו, והוסף, שאף שהאריך ימי
הଘ שחרס בשר בהם, אך כאן יש לחוש שמא רוכבו איתן ממין
אתורוג, שבupon זה פסול כל שבעת ימי ההג. ג. בשוו' חלקת יואב
(ס'ל' ב') כתוב בשם שווי' השיב משה (אויח' סי' ב'), וכן כתוב הבגדי
ישע (ס'ז טז תא) שכינן שיש באתרוג גם לימון עובר משום ב'ל
תוספי, שהרי פרי אחד אמר רחמנא ולא שנין. ד. הכותות תרמיים
(סוכה לה, א) כתוב שהמוכרב אין טעם עטו ופירו שויים.

(114) ותולדת המוכרב, דהיינו אם לא מקחו עוף מהעץ המוכרב ונוטחו
מחדר לא הרובבה, ווגד עץ פר שרואה כאתרוג, דעת השער
השובה (סי' תרמשט סי' ז) שכל הטעמים שנאמנה בפסול מוכרב
[ראיה הע' הקדמתה] אינם שייכים בתולדת המוכרב, וכן אתורוגים
אלל' בשירים זהאריך בזה בספרו שוו' בית אפרים אויח' סי' נז'.
מאיידך, דעת החוז'א (כלאים סי' ג' סי' ז) שאם חרואון פסול אף
השני פסול, ובמספר ארבעת המינים השלם (מיולאים לאתרוג אוט' ג)
הביא שכן דעת רבי מאיר אויערבך על האמרי' בינה, ורבי שמואל
סלנט (באגורותיהם משות תרלי' שנרטפו בקונטרס פרי עץ הדר) שבס
תולדת עץ המוכרב פסולה.

(115) ואתרוג המוכרב על יד 'דאבקה' והינו שהדברים מעבירות

מילואים

הלבות לולב סימן תרמח

המשך מעמוד קיט

שי ס) שהביא מנהג הגרא"ח והגריז'ו מבריסק להחמיר בזה.
[במה"ל ד"ה פחות]

אם הפיקים נשפטו גם גודל האתורוגים נשתנה⁽¹²¹⁾.

(121) ובוחלת דבריו יסד בשות' חותם סופר (או"ח סי' קפא) ששיעור אחרוגו אינו דומה לשאר שיעורי תורה, שבשאר שיעורי תורה משה רבינו מסר לנו שיעור ביצה שבמנין, ואנו אומרים שאבלו אם יתקשו הביצים במנין האחדרנים השעור לא ישנה, וצריך למדוד ביצה נשבעת מה שרבינו, מה שאין כן האתורוג שיעורו נקבע ממשום שבתורה כתיב פ"ר, ואם כן תלוי בודול הפירות שבמנינו זוראה מה שבתבוננו במושג'ב להן (ט"ק ט). והסביר החותם סופר שרואה שהכל לפיה הזמן, וכן אפשר לומר שם התקנתו הביצים גם האתורוגים השתנה ממשום כך אין להחמיר לאחרים בזה.

[במה"ל שם]

בגן לבעל גנש לש הדר לכתהלה אמר אתרוג שגדול בשני ביצים⁽¹²²⁾. (122) ודעת החוזיא ערך ציון ג' טיק ז שמעיר ההלכה צירק שייהה האתורוג גדול בשתי ביצים של זמניין, וכן הוא בשיעורין של תורה (שיעוריו המצוות אוט כה).

שיעור ביצה שלט, כתוב בשיעורין של תורה (שם אוט כא) שימושה בערך 55-50 רום, ולכן לדעת החוזיא שמעיר הדין צירק בשיעורו שמי ביצים, ש להקפיד בשיעור האתורוג במידת נפח היה 100 סמי' מזרות ושיעורי תורה פ"ט ז, ולשיעור הגרא"ח הנה נפח הוא לפחות 57.6 סמי'. והוסיף בשם שיעורי תורה שצירק להוציא עד 2 סמי' בגין הפטימה והעוקץ איינס בכל השיעור. [אנן לדעת הבכורי יעקב המובה בכמה של שעיר ביצים הוא חומו, מותר לברך אף על אתרוג בשיעור ביצה אחת שלן, כמבואר שם].

ואופן מידות שעיר האתורוג, הוויה הגרא"ח קניגסקי (ארחות רבנו ח'ב מידתו לאתורוג הוא בנפח ולא במשקל ולפי זה נקבע שעיר, ולמן ינניס את האתורוג לכל מל' מים עד גודותיו, ויתזאים מים בשיעור האתורוג וזה משקלו מאה גדים ודאי בשור, שהרי מים כבדים מאתורוג,

[במה"ל ד"ה פסול]

וחדר כל פחות פ' קביב'ה⁽¹²³⁾, מפל מקום פסל ממשום שאינו קדר⁽¹²⁴⁾. (123) ואתורוג שעירו ביצה, וברור שביבי ההג' יצטמק ופהה משיעורו, כתוב השערת תשובה (ט"ב ט) שאין לך בו אלא שעתו, וכל יומ הולכים אחר שעת נטילתון, ואם עדין יש בו שעיר ביצה, בשור, וכן דעת הגרא"ש אלישיב (אשר הדיש' פ"ל א'ות מז). ומ"מ כתוב העשורי תשובה (שם), שאם שעיר מוצמצם אין לברך עליו, שמא לא שיעיר יפה.

(124) ודעת החוזיא (או"ח סי' קמח ט' ב) שאתורוג שהצטמק לפחות מביבה מבריכים עלי', וטעמו על פי המבוואר בגני' (סוכה לא, ב) שרבי מאיר סובר שעיר אתרוג קטן הוא באג'ה, וגם רבי יהודה שחולק וסובר שהש夷ור הוא ביצה טumo של שום שבფחota מכביצה לא גמור הפרי, ואם כן מניין לנו לחיש שבחותה מכביצה יש גם הייסרין של הדור. וראה בשורת' אבני נור (או"ח סי' תפ' א'ות א) שגם הוא צידך כן, ומ"מ (שם א'ות ח) פסל מיטעם שאינו נחשך דרך גידלו, ובסת' מקראי קדש (סוכות ח' ב' ט) הביא שהגרא"א קוטל החמיר בה מיטעם אחר, והוא שבחותה מכביצה לא ניכרת לקיחתו. אומנם, בכורו יעקב (ט' ב' נא) הוכיח מוגמן' (שם לה, א) גם בפחות מכביצה נחשך מינבר, שהרי אם בשלשה פלclin נחשך מינבר, ושיעורם הוא דאי פחות מכביצה.

הarterog שייהה עם גרעינים, אבל כיוון שתיקן שהשני באתורוגים אלו בא מחמות הרכמה, לכן צריך שיבדק על ידי חקירה והריש, ואם יתרבר שאינס מורכבים ויש מסורת על לקיחתם גם בל' גרעינים, ושוכחה שלא היו להם גרעינים גם בימי קדם, וכל שכן אם יתרבר שחרון הגרא"ים הוא מחמתה שאתורוג לא התפתח עד כדי הצמאות גרעינים ניכרים [אף על פי שכמה מקומות ינסנו], אין בזה חשש כלל, וכיין לענן אתורוג מרוק שמקובל ממשפחות מיהוסת שהשתמש באתורוג זה בדורות הקדומים. בין כתוב בשות' מנתחת יצחק (ח' ח סי' נח) שאתורוג מרוקו כשרים לברכיה, והביא שאף האדרומי מסתאמ' צ"ל הבהיר אתורוג מרוקו. וכן כתוב העוריך לר' נתפתת בכורות טה סי' תרמח). שקיבל אתורוג מרוקו ושיבחו על הידור. וכן נהג הרא מבריסק (תשובה הנהנתה ח' א' סי' שפ' א) ליצאת ידי חובה גם באתורוג המרומי, אף שדריך ולכך כמה אתורוגים הגיעו מכל ספק. וכן נהג הגרא"י קניגסקי (ארחות רבנו ח'ב עמי רח' נח) ליטול גם אתורוג מרומי. אונם, בשות' ממנה הלכות (חט"ז סי' רכב) כתוב שאין מועל מיטיל אתורוג בכל גרעינים, בין שחרר לו אחד מהטמיןנים של אתורוג, על אתורוג בכל גרעינים, בין שחרר שבאים ישאר האתורוגים על העץ לבסוף ילו בהם אבל אם יתרבר שבאים ישאר האתורוגים על העץ לבסוף ילו בהם גרעינים, אין לאסור. וראה בשות' מנתחת יצחק (שם) שהביא מכתב מההאהדות הרכבים של ארחות הברית וקנדה, שכחטו של אחר בריך הענין הבהיר שאותרוגים בלבד גרעינים בענף אחד עם אתורוגים שיש להם גרעינים.

וסתם אתורוג שאין בו חזקה, הוויה הגרא"ח קניגסקי (ארחות רבנו עמי רסא) שאם אין לנו הזה גרעינים, מסתמא אית' אתורוג שאפsher ליצאת בו.

ולגביה אתורוג תימני, החוזיא (תשובה והנהנות ח' ב' סי' שייא, ארחות רבנו שם עמי רס) הזכיר, ואף המלין לאחרים לברך עליה, אלא שלא נטה בעכמו [משמעות המכוון עמו]. והרב מבריסק (תשובה והנהנות שם) נהג ליטול אתורוג תימני, אבל לא הדר ליצאת בו ראשן [שבאתורוג הראשון שנעל הידר לנענע בו]. (118) ואם יש לפניו שני אתורוגים, האחד מהדרר אבל ספק מורכב והאחר אינו מהדרר אבל ודאי שאינו מורכב, דעת הגרא"ח סולא אויצק מקראי קדש סוכות ח' ב' ט) שבירך על הוואי שאינו מורה כבר את שודאי אינו מורכב, מושם שם יברך לא יקיים מצחה כלל, עצה ידי חובה, ואחר כך בשיטול את המהדרר לא יקיים מצחה את מאידך, דעת הגרא"פ פרנקן (מקראי קדש שם) שיטול חhilah את הוואי אינו מורכב, כדי שלא יודעה הפסק בין הברכה למוץוה, וכבר אחר כך ליטול את המהדרר הפסק מורכב, וכך שוחח שעדין לא גמורה מצות נטילת לולב.

(119) והגרא"ז אויערבך (הילכתה שלמה סוכות פ' ארחות הלכה הד' 65) ענה לשאלים אותו בענין חיש אתורוגים המורכבים, שהוא עצמו חותך כמה פעמים אתורוגים לאחר סוכות כדי לברך בסימנייהם, וראה שאין הטמיןנים מתאימים למובא בהלה אפל' באתורוגים המהדרקים אצלנו בלילה מורה מורה, וכן אין לקבע על פי טמונה כל' אלא יש לקנות רק מירא שמי' מסווק בשורחות שנין לסמרק עליו שבירור עד דיקין שדו מונעת שאין האתורוגים מורכבים. וראה בביה' ל' (דר' שומרה) שכחטו שתיקן שמה שhortokim סמכו על סימני אתורוג. הוא בציירון לך שרב האתורוגים בעולם אינם מורכבים.

[שעה' ז' ק' ט]

ן לא קב' ח' שפ' קהה⁽¹²⁰⁾.

(120) משום שובר שפטול יrok הוא מדין 'הדר', ולכן אף אם סופר להזור למראה אתורוג הרי זה פטול. וראה בספר מועדים חמנים (ח'ז)